

Geleta László

fotóművész (Újpest, 1944. január 9.)

Fényképezés!

Maga a csoda, s a csodából végül egy életre szóló szakmai szerelem lett.

Lehettem úgy 13 éves, mikor a szomszéd fiúnál, a fürdőszobában láttam egy kontaktmásolást. Akkor még nem tudtam, hogy mi is az a kontakt, a negatív és pozitív, de a végeredmény nagyon megtetszett.

A szomszéd barátom már unta az egészet, és cserealapként felkínált egy liter papírhívó vegyszert, egy liter fixírt, egy másolókeretet és egy vörös sötétkamralámpát.

Már nem emlékszem, hogy mindezért én mit adtam neki, de a csere végül létrejött.

Nyári szünet volt, a kis laborkészletemmel sok időt tudtam eltölteni. Elővettem a családi összetekert 6×9-es negatívokból néhányat, és próbáltam kontaktkópiákat készíteni. Elszántan és kitartóan, sok-sok órai próbálkozás után végül is megszületett egy olyan kópia, amely a családi album képeivel szinte azonos minőségű volt.

Ekkor dőlt el minden, fotográfiával fogok foglalkozni.

Az elkövetkező közel tíz év szinte minden szabad percét fényképezéssel töltöttem, aminek eredményeként olyan színvonalat értem el, melynek alapján 22 éves koromban – mint az egyik legfiatalabb – tagja lehettem a Magyar Fotóművészek Szövetségének.

Ezután a szakma különböző területein dolgoztam mint fényképész. A hetvenes évek közepétől tagja vagyok a Művészeti Alapnak. Ettől kezdve lettem szabadfoglalkozású fotóművész. Működési területeim: építészeti fotográfia, műszaki illusztráció, reklám.

Különösen közel állt hozzám az építészeti fotózás, melynek csúcspontját a Makovecz Imrével kialakult baráti együttműködés jelentette. A világhírű építész szinte minden jelentős munkáját fényképeztem, melyek közül is kiemelt élmény volt az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonjának elkészültéig való folyamatos fényképezés. A munkafolyamatokat hat különböző alkalommal örökítettük meg, s ezen kiszállásokkor különleges boldog élmény volt a pavilont építő kb. negyvenfős magyar és erdélyi szakember mindenki által csodálatot kiváltó munkája. Az elkészült több száz felvételtől egy 52 db-os kiállítási anyag lett. Több példányban készült el, 40×50-es méretben, s a világon egyszerre több helyszínen mutatták be, kb. 500 alkalommal.

Az elkövetkező években is főleg építészeti fotográfiával foglalkoztam. Mindennek sikerét a harmonikus családi háttér biztosította.

Az utóbbi öt évben látásom 80%-át sajnos elvesztettem (szemfenék-érszűkület), ezért fotográfiai tevékenységemet tovább nem folytathattam. Írni-olvasni nagy nehézséggel, optikai eszközök segítségével tudok. Míg aktív voltam, különlegesen boldog életet éltem, mert többnyire avval foglalkozhattam, amit szerettem.

Hernádi Miklós

író, szociológus (Budapest, 1944. január 16.)

Hernádi Lajos Kossuth-díjas zongoraművész és Füredi Zsuzsanna zongoratanárnő közép-ső fia vagyok, keresztszüleimben Radnóti Miklós költőt és feleségét, Fannit tisztelhetem; nem kevesebb, mint négy zongora és 3000 kötetes könyvtár vett körül az újlipótvárosi szülői házban. Gyermekek- és ifjúkori védettséget nem szégyeltem, mert „saját erőt” is bőven

bevettem első fordítói, kritikusai és irodalmi sikereim elérésébe. Eötvösdiákként középiskolai tanulmányi versenyt nyertem, s felvételi nélkül jutottam be a bölcsészkarra, ahol az angol szakon évente megnyertem a kiejtési versenyt (különösen András T. László anglista nyelvészttől tanultam sokat). Még egyetemista fejjel publikálni kezdtem: fordításaimat, tanulmányaimat fontos lapok és kiadók közölték, mígnem 1970-től, a Valóság munkatársaként már a keményebb magyar viszonyokba is betekintést nyertem, például Konrád György és Szelényi

Iván Valóság-beli lakótelepi vizsgálatába, vagyis mindazokba a viszonyokba, amelyeket nyaraló kisgyerekként Békés megyében vagy Bánkon, majd pesti belvárosi diákként korántsem érzékelhettem.

Ekkortól datálódik tevékenységem máig kitartó irodalmi, illetve társadalomtudományi kettőssége. A két szemlélet azonban, úgy érzem, nálam erő-

sen áthatotta egymást. Ami szépirodalom fűződik a nevemhez, az dokumentaristább az átlagosnál, s ami társadalomtudomány, az irodalmilag is igényes nyelven próbál megszólalni.

Mint annyian, én is verseket farigcsáltam (és fordígtattam több nyelvből) ifjabb koromban, de arra is figyeltem, hogy a költői nyelv legfontosabb ismérve, hogy *redukálja*: kiiktatja vagy tömöríti a közbeszéd üresjáratait, redundanciáit. Nosza, könyvet írtam a redundáns közbeszédéről *A közhely természetrajza* címmel (1973), amely a semmitmondó köznapi szentenciák,

banális bemondások, slágerek, a közbeszédet kiszolgáló bulvárújságírás és televíziózás kultúrkritikáját is felkínálta, majd megjelentettem a nagy sikerű *Közhelyszótárt* (1976), mely azután három újabb, bővített kiadást is megért. Kultúrkritikai élű volt tárgyszociológiai monográfiám (1982), majd a modern tömegkultúrával foglalkozó *Olyan, amilyen?* című tanulmánygyűjteményem is (1984).

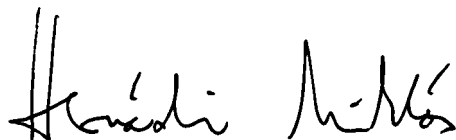
A közbeszéd, a tömegkultúra kritikája közben bukkantam rá annak táptalajára, az egyetemes mindennapi életre, amely a husserli fenomenológia kitüntetett vizsgálati tárgya. 1977 és 1980 között, az MTA aspiránsaként a husserli fenomenológia szociológiai alkalmazásával készítettem el kandidátusi értekezésemet az ünnepi viselkedésről (megjelent 1985-ben), majd két kötetben is közöltem a mindennapi életre vonatkozó elméleti fejtegetéseimet (1984, 1990).

Közben azonban válás útján elvesztettem leányomat, és fájdalomban több könyvet is szenteltem az elvakult feminizmus kritikájának, a bontóperi egyenlőtlenségeknek, a semmibe vett, történelmileg amúgy is sorvadófélben levő apai jogoknak (1988, 1989, 1990, valamint nagydoktori értekezésem: 2001). Az antifeminizmus és antijudaizmus miatt sokat bírált osztrák filozófussal, Otto Weiningerrel való hatéves foglalkozásom nemcsak áldokumentarista nagyregény írására inspirált (*Otto*, 1990, németül: 1993), amely a kitért Weininger hasadt nőszemléletét és zsidótudatát állította középpontjába, de saját élettörténetem sokáig takarásban lévő vonulatát,

a Heimlich-Hernádi család zsidó múltját is szemmagasságba emelte. Két korábbi kisregényem (*Esettanulmány*, 1974, *Átkelés*, 1983) csak nyomokban érintette életem e vonatkozását.

Már javában dolgoztam a Weininger-regényen, amikor munkahelyemen, a Gondolat Kiadónál megbíztak Randolph L. Braham holokauszt-monográfiájának a szerkesztésével. Elemi erővel adódott hozzá ez az élmény épp csak ébredező zsidóságtudatomhoz; megalakulásakor elnökségi tagja lettem a Magyar–Zsidó Kulturális Egyesületnek, s annak máig létező folyóiratát, a Szombatot is elindítottam. Talán önkényesen, de érzelmileg alighanem hitelesen érzékeltem összefüggést az emberi jogaikban mindennaposan megtiport elvált apák s a sűrűn megrövidített és megcsúfolt magyar zsidók között. Legújabb munkáim már ez utóbbi témakörbe vág: Weininger naplójának és leveleinek magyarra fordítása (2009), *Zsidó írók és művészek a magyar progresszióban 1860–1945* (2010), *Együtt vagy külön? Magyar–zsidó együttélés a szociológus szemével* (2013).

Legfontosabb munkámnak *Otto* c. regényemet tartom, jó kedéllyel emlékszem vissza Murphy törvénykönyvének s egy Woody Allen-monográfiának az általam elkészített magyar fordítására. Utóbbi éveim egyre több zenével és képzőművészettel telítődnek, de ennél is több örömben részesitet a szűkebb családom.

Lengyel Zsolt

nyelvész (Debrecen, 1944. január 18.)

Olyan református családban születtem, amelyben a hitélet rendszeres gyakorlása az egyik felmenőt jobban, a másikat kevésbé kötötte. A munkaszeretetet azonban mindenkire nézve kötelező volt, ami egyúttal azt is jelentette, hogy valós polgári légkör jellemezte a szűkebb-tágabb családot. Mindenki a maga munkájának eredményeként érte el saját és családja boldogulását, a politika (különösen a napi politika) ilyen-olyan kanyarjait nem kellett (nem kívánta senki) szolgálai és kritika nélkül követni. A távolabbi múltból a lendvai vár kapitányát (Szabó György), a kunsági brigádéroszt (Mészáros János), a közelebbiből tanítót, kereskedőt, iparosokat, lelkészt, tanárokat mutat a családfa.

Gyermekkorom a híres debreceni Nagyerdő melletti családi házban telt. A városiaság és a természetközelség szerencsésen ötvöződött:

óvodába a Nagyerdő túlsó oldalára jártunk; itt vettük (a testvérek egymástól) az első síleckéket; a nagyerdei uszoda – különösen nyáron – úgyszólván második otthonunk volt. Az általános iskolai és gimnáziumi tanulmányok színhelye is Debrecen. A jó/jeles tanulmányi eredmény elérése nem kívánt nagy erőfeszítést, így maradt bőven szabad időm: alakítottunk zenekart, az általános iskolai ballagásra búcsúverset írtam, sokat barkácsoltam, elkötelezett kutyatartó voltam stb.

Egyetemi tanulmányaimat szülővárosom egyetemének bölcsészkarán folytattam. Kezdetben (az első félév végéig!) elkötelezett irodalmárnak gondoltam magam; egy versem az egyetemi diáklapban meg is jelent (ami, gondolom, nem volt sem jobb, sem rosszabb az évfolyam további néhány tucat költőjének alkotásánál). Érdeklődésem azonban gyorsan és – amit akkor még nem tudhattam – egy életre szólóan a nyelvészet felé fordult. Ebben döntő szerepet játszottak kitűnő, nemzetközileg is elismert nyelvészprofesszoraim (a velük való kapcsolat kronológiája szerint): Papp István, Dombrovski József, Papp Ferenc és Herman József. Többször hetven sor sem lenne elegendő felsorolni a tőlük tanulhatóakat, ezért csak két mozzanat megemlézésére szorítkozom: Papp Ferencről az alkalmazott nyelvészet, Herman Józseftől a gyermeknyelv kutatásának ötletét és szeretetét hoztam magammal.

Néhány évnyi – nagyon szép és számomra emlékezetes – középiskolai tanárkodás után Szegedre kerültem tanszékvezetőnek. Aránylag fiatalon, bár már volt mögöttem némi szakmai teljesítmény, de tagadhatatlan, hogy a véletlennek is volt ebben szerepe. Amikor szakmai közvetítéssel leendő munkahelyem főigazgatója elé kerültem, ő nekem szegezte a kérdést: – Kit ismer Szegeden? – Senkit, röstellem, de életemben először járok Szegeden – így a válasz. – Akkor maga a mi emberünk – hangzott a szentencia. Csak később tudtam meg,

hogy már a kádári időszakban egy többféle párt szabdalta tanszékre kerültem, de e pártok nem politikai alapon szerveződtek (a szervezőerőt ne firtassuk). Szegeden nagyon sok nagyszerű emberrel kötöttem ismeretséget, barátságot; módomban nyílt felsőoktatás-szervezési kérdésekkel is foglalkozni. Az 1980-as évek elején angol, német, francia, latin, olasz nyelv és irodalom tanszékeket alapítottunk, attól a meggyőződéstől hajtva, hogy a magyarországi idegen nyelv ismeretének színvonala csak akkor emelkedhet, ha a 10–14 éves korosztály egynél több idegen nyelvet tanulhat. Az 1990-es évek elején a Veszprémi Egyetem hívott meg alkalmazott nyelvészeti tanszék szervezésére, ezzel egy időben Szépe György megtisztelő felkérésére részt vettem a pécsi egyetem nyelvészeti doktori iskolájának megalapozásában. Veszprémben máig működő szakmai folyóiratot (Alkalmazott Nyelvtudomány), államilag akkreditált nyelv- vizsgarendszert (Pannon), valamint hazai és nemzetközi kutatók által látogatott pszicholingvisztikai nyári egyetemet szerveztem, illetve indítottam útjára.

Többfelé jártam (ittthon és külföldön) különböző konferenciákon; kutatói ösztöndíjjal több hónapot töltöttem Finnországban, illetve az USA-ban (IREX). Pályázat révén több egyetemen dolgoztam vendégprofesszorként. Emlékezetes marad Bukarest: részben a szeku nem szűnő és terhes felügyelete, részben az ott megismert (és a hétköznapi életben komoly támogatásra szoruló) kollégák barátsága miatt. A zágrábi egyetemen viszont 5 ragyogó évet tölthettem az ottani kollégák és hallgatóknak köszönhetően.

Pályafutásom során több száz (talán néhány ezer) graduális, illetve doktorandusz hallgatónak segíthettem nyelvészeti, pszicholingvisztikai egyetemi alapképzésük megalapozásában, illetve elmélyítésében. Néhányuk azóta tanszékvezető, intézetigazgató lett (Navracsics Judit, Tóth Szergej).

Hajdani professzoraim ajánlására kezdtem pszicholingvisztikai kutatásokba. A hétköznapi események nem számítanak csodának, természetes dolog, hogy az átlagos gyerekek igen hamar elsajátítják anyanyelvük hangzó formáját, rendszerint könnyedén megtanulnak bármilyen idegen nyelvet. Az anyanyelvi írás sem szokott komoly gondot okozni. De miként zajlanak ezek a hétköznapi csodák, milyen folyamatok irányítják? A velünk született képességek vagy a környezeti hatások, vagy mindkettő egy megbonthatatlan egységben? Ezekről még ma is keveset tudunk, ezért került tudományos kutatói tevékenységem fókuszába (a pszicholingvisztikán belül) a gyermeknyelv (a hangzó nyelv), az írás elsajátítása, az első idegen nyelv birtokbavétele. Az e tárgykörökben írt könyveim, tanulmányaim az interneten megtalálhatóak. E témák az utóbbi évtizedben 10–14 éves gyermekek és 18–26 éves egyetemisták körében végzett szóasszociációs vizsgálatokkal bővültek. Szóasszociációs vizsgálataimat – a tanulmányok mellett – adatbázisokban összesítettem (ezeket interneten publikáltam).

Öt unokám közül kettővel napi kapcsolatomban van: Lucának úszóedzője, Petrának szurkolója vagyok. Egyetlen fiúunokám – Geri – tehetséges harcművész (országos bajnok).

Jelenleg professzor emeritusként dolgozom a Veszprémi Egyetemen.

Lenyel Zsolt

Tahi Tóth László

színművész (Budapest, 1944. január 23.)

Ahogy kicsit őszülni kezdett a hajam, elfedtem hajszínezővel. Ma már nagyszerű szerek vannak, és már férfiakra sem olyan szégyen. Kivéve persze, ha nagyon látszik.

Tordy Géza rendezőként megtisztelt a *Hárman a padon* c. legendás színdarab egyik szerepével. A Tivoliban csináltuk, ahol Vári Éva és Szilágyi Tibor partnere lehettem. Érett színészeknek ezek jutalomjáték-szerepek. Én az életben olyan hatvanas voltam, a szerepem meg hetvenes. Tehát: öregítenem kell. Az biztos – gondoltam –, hogy hátrafésülöm a hajamat: a magas homlok kopaszodó hatást kelt. Az is biztos, hogy egy hetvenes, már őszül. Ennek színpadon két módja van. Vagy ősz parókat ragasztok – de a közönség közelsége miatt ez nagyon illúzióromboló –, vagy őszítő sprayjel befújom a hajam. Ez viszont

eléggé kényelmetlen, mert olyan, mintha olajfestékbe dugtad volna a fejedet, utána órákig moshatod – és egy idő után hajad se marad.

Mit vacakolok, hiszen a mostani hajszíнем alatt a halántéknál biztosan ősz vagyok egy picit. Az ember életében úgyis jönnek a kórházak, ápolónős időszakok, és aztán esetleg nem ismernek föl. Addigra

be kell vezetnem az új fejemet, hát ha az ismertség előnyökhöz juttat (egy extra kacsa, vagy valami). Döntöttem, ez a színházi szerep megérdemli, úgyhogy lenövesztem!

Egyik percről a másikra hófehér hajú öregember lettem.

Negyven évig nem tudtam, hogy nézek ki. Pedig színész vagyok. Sok maszk megfordult azóta a fejemben. Mintha beültem volna az időgépbe, egy perc alatt öregedtem meg. Sűrítve megkaptam, amit egy öregember érez. Még a betegségek is előjöttek rajtam.

Kellett találnom egy új, hozzám illő személyiséget is. Meg kellett ismerkednem öregemberként újra az ismerőseimmel, hozzátartozóimmal. Egy idő ember átadta a helyét. Mi illik hozzám? Nem mozoghatok gyorsan. Másképp kell járnom, beszélnem. Azt vettem észre, hogy az ősz haj kiesik a látókörükből, nem számít, nem hallják meg, nincs súlya. Aki ősz, az nem oszt, nem szoroz. Igaz a mondás: harmincéves

Fotó: Martincsák István

Aldo Nicolaj: *Hárman a padon*
Budapesti Kamaraszínház – Tivoli,
Vári Évával és Szilágyi Tiborral

korodig legyél jóképű, ötvenig gazdag, ötvenen túl legyen hatalmad. Feltűnt, milyen sokan követik ezt. Én csak a hitelességre törekedtem, azt hittem, a szavahihetőség a legfontosabb. Na, majd meglátjuk! A végén majd jön valaki, és azt mondja: te nyertél!

Visszatérve a szerephez, amiért csináltam (különben még most is fia-

tal lennék), jól bementem a csöbe, mert a dolog már visszafordíthatatlan. Mert fiatal tud öreget játszani, de öreg fiatalat nem.

Tanító Pál

Baranyi Szabolcs

teniszező, edző (Nagyvárad – ma: Románia, 1944. január 31.)

Davis-kupa, 1971

1944. január 31-én születtem Nagyváradon. Apai ágon a felmenőim mind Bihar vármegyében éltek, Micskén volt a Baranyi család „fészke”. Hogyan lett Nagyvárad születésem helye, annak a véletlennek köszönhető, hogy édesapám a frontszolgálat után ott tanított a hadapródiskolában. A második világháború utolsó évében el kellett hagynunk Nagyváradot. Budapest, Sümeg és Kőszeg érintésével egészen a Bodeni-tó partjáig „menekültünk”. 1946-ban sok másik magyar család sorában osztozva visszatértünk Budapestre. Nehéz idők jöttek családjunkra, mert édesapám mint leszerelt tüzér százados nehezen birkózott meg az új magyarországi kommunista rezsim gáncsoskodásaival. Kisiskolás voltam, amikor nagypámékat kitelepítették a budai szép lakásukból Jászkisérre. Egy Rudas nevezetű ÁVH-snak megtetszett a volt szegedi főispán úrnak

a lakása. Egy nap hajnali 4 órakor felébresztették őket, és közölték, hogy egy órájuk van felpakolni a teherautóra, amit abban az órában össze tudnak pakolni. Hihetetlen önuralommal és méltósággal túrték ezt a megpróbáltatást. A mi családunk apám határozottságának köszönve „úsza meg”, hogy nem egy Dob utcai pincelakásban élhetett volna két kisgyerekekkel. Ezek után nem meglepő, hogy már tíz-tizenegy évesen láttam a kettősségeket az iskolában tanultak és az otthon hallottak között. Egyre jobban kialakult bennem az elhatározás, hogy sportoló leszek. Az akkori Magyarországon az élsportolók voltak a példaképek. Szüleimnek nem kellett külön biztatniuk, hogy a sportra „áldozzam” minden szabad időmet az iskola után. Minden labdás játék vonzott, de a tenisz már kis-

koromban elvarázsolt, és mondhatom, ez egész életemre kihatott. A kosárlabda is nagyon tetszett, de hamar rájöttem, hogy nekem az egyéni sport adja meg az igazi örömet. Tizennégy évesen kerültem az Újpesti Dózsa margitszigeti tenisz szakosztályába. Megszakítás nélkül 25 évig játszhattam ebben a gyönyörű teniszstadionban. Labdaszedő srácként közelről láthattam a nagy játékosokat. Csodáltam őket, és tudtam, hogy addig kell edzenem, képeznem magam, amíg én játszhatok ott a centerpályán. Apám mindig azt mondta: „Csináld azt, amit igazán szeretnél, csak ne légy középszerű.” Világos szavak ezek, és nekiálltam az adottságaimat a cél érdekében kifejleszteni. Szerencsésnek mondhattam magam, mert valóban volt érzésem a teniszjáték sajátos versenyzéséhez. Emlegetik sokan, hogy egy férfi egyes mérkőzés nem más, mint egy modern párbaj. Jó, hogy ebben senkinek sem kell meghalnia. Az ilyen párbajt mindig sok teniszkedvelő kíséri figyelemmel, majd másnap ő maga is a pályán próbálja a menőket utánozni. Ezt csináltuk mi is fiatal korunkban, és álmodoztunk pl. Wimbledon füves pályáin játszani. Sok edzés és sok verseny töltötte ki ifjúságomat. 1969 hozta meg a várva várt sikert. Ebben az évben nyertem első Európa-bajnokságomat Torinóban. Ebben a versenyszezonban sikerült az örökös bajnok Gulyás Istvánt többször legyőznom, és így lettem itthon az első számú teniszező. (Ez már nem középszerű dolog.) Elkezdődött egy életforma (amelyre mindig vágytam), ami sok edzést és még több versenyzést jelentett egész évben. Az elvesztett mérkőzések gyakran motivációt adtak a több munkára, de a nyertes csaták az önbizalmat segítették. Az egyéni versenyzés sok tapasztalatot adott, de az igazi élményt a Davis-kupában és más kupákban Magyarországot képviselni és a csapatgyőzelemért játszani jelentette. Itt találkozik az egyéni játékos a csapatsportágak összetartó szellemével. A rengeteg terhelés teniszkönyök ártalomként jelentkezett. Sajnos pont akkor, amikor a világgranglistán a legjobb helyet tartottam. Műtét, több hónap rehabilitáció, és a visszatérés már nem engedett olyan sok terhelést. Azért sikerült még Argentínában verseny nyerni, és egyszer a Svéd Király Kupát is megnyerni. Harmincévesen megnősültem, született három szép lányunk. A család került az első helyre, és amikor az aktív versenyzést befejeztem, feleségemmel arra az elhatározásra jutottunk, hogy a gyerekeinknek meg kell mutatnunk Európát, más társadalmat, kultúrát és nyelvet. 1983-at írtunk akkor, és talán játékos-pályafutásomnak köszönhetően az OTSH engedélyezte az edzői munkavállalásomat az NSZK-ban. Az általunk tervezett 4-6 évből 22 évi külhoni tartózkodás lett. Ennyi év alatt lettek a gyerekek készen a tanulmányaikkal, és így „elengedve a kezüket”, mi a feleségemmel az eredeti terv szerint hazajöttünk. Ezt nem várhattuk el a nagylányoktól, hiszen ott nőttek fel, ott vannak a barátok, az ő családjuk a mi unokáinkkal.

A Németországban töltött hosszú idő alatt sikerült jól kiismernem az ottani tenisélet napos és árnyas oldalát. A sportban eltöltött munkám mellett meg kellett ismernem a német társadalom jó és rossz oldalát is. A sok pozitív tapasztalat tükrében nem akadályoztuk meg a gyermekeink döntését. Azért ők magyarok maradtak (magyar útlevelük van), és tökéletesen beszélnek az anyanyelvükön. Az edzői munkámban nem okozott gondot nekem a megszokott pontos és megbízható munkamorál. Fantasztikusan felszerelt és gondozott teniszkлубokban volt szerencsém játszani. Azért írtam, hogy játszani, mert ez számomra soha sem jelentette a munka fogalmát. Egy ismert angol mondás

kísért végig a 22 év alatt: „Ha szereted, amit csinálnod kell – akkor sohasem kell dolgoznod...” Ebben az időszakban tört ki Németországban az ún. tenisz-bumm, a két nagy világsztár: Boris Becker és Steffi Graf remek sikereinek köszönhetően nem volt olyan család német földön, amelyikben ne próbálkozott volna valaki tenisszel. Nagy volt számunkra a kihívás, hiszen mindenki Boris és Steffi szeretett volna lenni. Sokat tanultam a jó edzővé váláshoz, de a versenyzői tapasztalatomnak köszönhetően ebben a szerepkörben is sikerült nem középszerűnek lenni. 2005-ben hazatérve lelkesen nekiláttam a gyenge férfiteniszt felrázni. Megtisztelő feladatként 5 évig a Davis-kupa csapatát irányíthattam, a fiúk hittek nekem, de a háttér nem fogadott el, és sok sportszerűtlen helyzetet kellett tolerálnom. Egy idő után láttam, hogy ez nem az, amivel fel tudnánk zárkózni a nemzetközi színvonalhoz. Nem a tenisz az egyetlen sportág jelenleg Magyarországon, ahol a vezetők nem a sportért élnek, hanem abból élnek... Szomorúan írom ezeket a sorokat, hiszen mi a teniszért éltünk, és később ez a sport ezerszer visszaadta a „befektetett” edzések és versenyek minden verejtékét, csodálatos élmények és sikerek formájában.

Bananyi Julek

Papp Zoltán

színművész, író (Budapest, 1944. január 31.)

Miért éppen hetven? Nem tudom, elfelejtettem megkérdezni. Mindenesetre érdekes és szép gondolat. A hetvenévesek már tudnak valamit. Persze sok minden van, amit már nem tudnak. De ezt most hagyjuk. Hányszor, de hányszor dörmögtük el: az öregség nem érdem, csak állapot. Nekem pedig édesapám jut eszembe, akitől gyakran hallhattuk a kedves mondatot: nem vagyok én öreg, csak régi.

Most, hogy én is meglehetősen régi lettem, legalábbis a nem túl régiek szemében, lehetőséget kaptam valamiféle összegzésre. Hasznára voltam-e a világnak?

Elmondhatom, mi mindent akartam, tudtam, tanultam, tettem. Hát tettem egyet-mást. Talán még hasznosat is. Talán még érdekes, talán még fontos is lehet mindaz, ami bennem vagy velem történt. De igazán nagy dolgok a világban történtek, a környezetünkben.

Első maradandó emlékeim a háború utáni Budapestet

idézik. Apró gyerekként hosszasan ácsorogtam a Duna-parton, csodálva a Lánchíd újjáépítésének látványos munkálatait. Micsoda mesebeli kép volt, ahogy a hatalmas, zuhanó súlykalapácsok óriási gerendalábakat vertek a folyó medrébe. Aztán a vár! Az a

csodálatos budai vár! Tulajdonképpen egész életemben szerelmes voltam abba a királyi környékbe. Épületeibe, hangulatába, levegőjébe, történelmi üzeneteibe.

Közvetlenül a háború után apám az Építésügyi Minisztériumban műszaki tanácsosként dolgozott. Mint mérnök, feladatául kapta az ostrom által porig rombolt vár felmérését és újjáépítésének beindítását. Ezért költöztünk 1947 nyarán az Ybl Miklós térre, a Várbazár egyik lakóépületébe. Ablakaink a várra néztek. Gyönyörűség volt. És egy egész életre belém költözött a történelem mámoros szeretete. Amikor az ötvenes években tégláig csupaszították a királyi palota falait, leerve a teljes vakolatot, a csodaszép barokk stukkókkal együtt, én napokig böngttem, zokogtam. Csak álltam az ablakban, és könnyes szemekkel néztem imádott palotámat.

Pár évvel később már meg tudtam állni sírás nélkül, hogy teljesen simára vakolták az épületet, és a szépen faragott ablakok helyére alumíniumkeretes üvegek kerültek.

A lényeg mégiscsak az, hogy a háború nyomait igyekeztünk eltüntetni az elmúlt hetven évben. Néha szegényesen, néha nem túl ügyesen, és talán a fürgeséggel is akadtak problémák. Itt-ott még üresen állnak a lebombázott házak helyei. A várkörnyék még mindig várja a gyógyító kezeket.

De talán most!

2000-ben el kellett hagynom a Várbazárt. Csak 53 évig élhettem ott. Minden lakót elköltöztettek – aztán 13 évig pihentették a házainkat, átfújrt rajtuk a szél.

De most már épül. Már tényleg épül minden.

Miért is mondtam el ezt? A helyszín, ahol éltem, talán engem is kifejez. Folyamatos küzdelem a meg-

Fotó: Sándor Katalin

Gerhart Hauptmann: *A bunda*
Töröcsik Marival, Nemzeti Színház

maradásért, a dolgok jobbá tételéért. A várért, a Várbazárért van mit tenni még. És talán nekem is akad még dolgom.

Nekem nemcsak a lakhelyemet, kicsit a szakmámat is el kellett hagynom. Nincs ebben semmi tragédia, végül is nyugdíjas vagyok. Bár a színpadot általában csak koporsóban fekvé szokták abbahagyni. Magam is játszom még itt-ott egy-két szerepet, de társulathoz már nem tartozom.

Micsoda társulatokhoz tartoztam én!

Hetvenes évek, Szolnok. 1978, Budapesti Nemzeti Színház. A nagy csapat. Aztán 1982-ben megalapítjuk a Katona József Színházat. Csodálatos évek. 1994, Új Színház. De ott voltam az új Nemzeti Színház első társulatában is.

És természetesen szerepek tömege. Ezeket persze már nem érdemes sorolni. A színház a pillanat művésze. Különleges és ritka öröm, ha olyan emberrel találkozunk, aki emlékszik egy-egy színészi alakításra.

Vannak maradandó munkáink is. Játszottam filmen, televízióban, néha nem is akármilyen szerepeket. Ezek talán egy ideig még nem évülnek el.

Én legtöbbit a Magyar Rádióban dolgoztam. Főszerepek tömege, irodalmi műsorok végtelen sora. Egy

idő után rendeztem is. Hangjátékokat írtam, nem kevés sikerrel. Mint versmondó igen népszerű voltam a televízió műsoraiban is. És számos hanglemezen mondhattam költészetünk remekeit.

De műveltem olyasmit is, amivel talán szerény nyomokat hagyok magam után a világban. Költőként, íróként is dolgoztam egész életemben. Ezt megvalósult drámáim, megjelent könyveim tanúsítják. Legújabb köny-

vem 2014-ben (talán épp a hetvenedik születésnapom táján) jelenik meg. Ebből most még csak egy általam rajzolt borítóterv készült el.

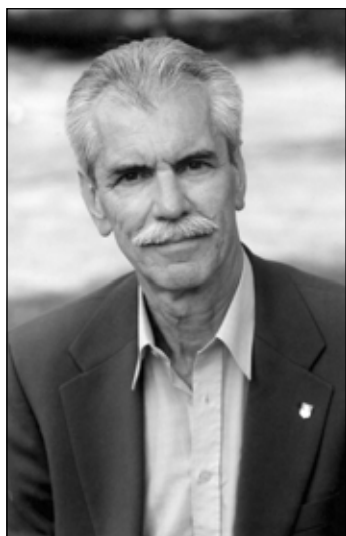
Vagyis élek. Dolgozom. Folyton csinálok valamit.

Lehet, hogy a Várbazár jövőre végleg elkészül. Én jövőre még nem leszek kész.

Nyakas Szilárd

újságíró, kommunikációs szakértő (Munkács – ma: Ukrajna, 1944. február 4.)

(„A hetvenedik évben a dicséret már nekrológ-szagú” – vallja Voigt Vilmos a Napút egy korábbi évfolyamának évfordulós számában. Jó néhány életvallomást végignézve a „nekrológ-szag” bizony tetten érhető, történjék az egyes szám első vagy egyes szám harmadik személyben. Trófea-gyűjteménnyel is találkozhatunk: „Ezzel, ezzel meg ezzel – ad infinitum – dolgoztam, játszottam, készítettem interjút Amerikában, Európában, itthon...” Aztán ott vannak a két-három mondatosak. Metakommunikatív üzenetük: beszéljen helyettem az élet(műv)em! Tömörségük az égő csipkebokorból Mózesnek válaszoló Úr hangját idézi: „Vagyok, aki vagyok.” A legrokonszenvesebbek a vallomásos „hetvenkedések”. A nem hetvenkedők. A tiszteletadók. Mert, hál’ Istennek, az Ő képére teremtetteknek is lehet hálás az ember!)

Én édesanyámnak vagyok hálás, aki az oroszok elfoglalta Munkácsról 1944 szeptemberében Magyarországra menekített. Keblére engem, a 8 hónapos csecsemőt, hátára a Singer varrógépét kötve bumlizott öt napon át, olykor tehervonatokra kapaszkodva, szülőhelye, a Hajdúság felé. Ha nem teszi meg, szovjet állampolgárként nővök fel. Férjét – apámat – hároméves „malenkij robot”-ra már korábban Fehéroroszországba hurcolták. Itthon nővérenek családjánál lelt otthonra. Mesékkal, versekkel altatott minden este. Volt olyan meséskönyv, melyet ötévesen elejétől a végéig kívülről fújtam. Ujjammal a sorokra bökögetve követtem, azt hitték, hogy már olvasni is tudok. Gyorsan tanultam – különösen a verseket. Ez önbizalmat kölcsönzött – amelyet majdnem elveszt első napom az iskolában.